

IVANCSÓ ISTVÁN

XVI. BENEDEK PÁPA

TARTALOM: 1. Megválasztása; 2. Rövid életrajza és teológiai munkássága; 3. Püspök és bíboros; 4. Vatikáni tisztségei; 5. Magyarul megjelent művei; 6. A negyedik bajor pápa.

1. Megválasztása

A pápaválasztásra összegyűlt konklávé 2005. április 19-én délután, a második napon, a negyedik szavazás alkalmával Joseph Ratzinger bíborost választotta meg II. János Pál után Szent Péter apostol 265. utódjává. A Sixtus-kápona kéményéből hagyományosa felszálló fehér füst jelezte a Szent Péter bazilika harangjainak zúgása mellett, hogy „van pápánk”. Röviddel ez után a Szent Péter téren várakozó sokezres tömeg, valamint az egész világ megtudhatta, hogy az új pápa elődjének egyik legközelebbi munkatársa, a Hittani Kongregáció prefektusa, a Bíborosi Kollégium dékánja, Ratzinger bíboros lett. Az új pápa a XVI. Benedek nevet vette fel.

Az új pápa első szavai a Szent Péter-bazilika erkélyéről, amikor először jelent meg és mutatkozott be a világ előtt, így hangzottak: „Kedves Fivéreim és Nővéreim! A nagy pápa, II. János Pál után, a bíborosok engem választottak meg, az Úr szőlőjének egyszerű és alázatos munkását. Az a tény vigasztal engem, hogy az Úr csekély eszközökkel is tud munkálkodni, én pedig mindenekelőtt a ti imáitokra bízom magamat. A feltámadt Úr örömeiben és az ő állandó segítségében bizakodva haladjunk előre. Az Úr segít majd bennünket és az ő legszentebb Édesanyja.”

2. Rövid életrajza és teológiai munkássága

Joseph Ratzinger 1927. április 16-án született a németországi Marktl am Innben, a passauai egyházmegye területén. A földműves ősökkel rendelkező családban édesapja a bajor csendőrség tisztje volt. Joseph fiatalságainak éveit Traunsteinben töltötte. Többször kellett költözni a

családnak. A II. világháború legutolsó szakaszában a légvédelmi egységekhez hívták be kisegítőnek.

Felsőfokú tanulmányai során 1946-tól 1951-ig filozófiát és teológiát tanult a müncheni egyetemen és a freisingi teológiai főiskolán.

Ezek után 1951. június 29-én szentelték pappá, majd nem sokkal később megkezdte a teológiai tanári tevékenységét. 1953-ban szerzett teológiai doktori fokozatot. Disszertációjának címe ez volt: „Isten népe és háza Szent Ágoston egyháztanában”. Négy esztendővel később habilitált fundamentális teológiából. Munkájának a címe ez volt: „Szent Bonaventúra történetteológiája”.

Közben 1951-ben München-Moosachban volt kisegítő lelkipásztor, majd 1951/1952-ben München-Bogenhausenben káplán. 1952-től 1954-ig a freisingi szemináriumban volt tanár, 1954-től 1957-ig pedig a freisingi filozófiai és teológiai főiskolán a dogmatika és az alapvető hittan docense, majd 1958/59-ben rendkívüli egyetemi tanár. 1959-től 1963-ig a fundamentális teológia egyetemi tanára volt Bonnban, majd 1963-tól 1966-ig a dogmatika és a dogmatörténet professzora a münsteri egyetemen. Ugyancsak ezeket a tárgyakat tanította 1966-tól 1969-ig a tübingeni, majd 1969-től 1977-ig a regensburgi egyetemen, ahol 1976/77-ben az egyetem rektorhelyettese is volt.

Joseph Ratzinger már első tanári éveitől, az ötvenes évek második felében feltűnést keltett teológiai munkásságával. Részt vett a II. Vatikáni Zsinaton teológiai szakértőként (peritus), Josef Frings kölni bíboros érsek tanácsadójaként. Karl Rahnerrel együtt készítették elő azt a szövegtervezetet, amely más neves teológusok és zsinati atyák szövegeivel együtt, a *Dei Verbum* zsinati dokumentum alapjául szolgált.

Ratzinger professzor nagyot alkotott a tudományos életben: sorra jelentek meg könyvei és tanulmányai. Hans Urs von Balthassarral, Henri de Lubac-kal és más teológusokkal együtt alapítója volt a *Communio* című nemzetközi teológiai folyóiratnak (a nagy világnyelvek mellett már magyar kiadása is van).

Életrajzírói beszámolnak arról, hogy a korábban haladóként ismert teológus nézeteiben ekkor hangsúlyeltolódás állt be. A tudós elkötelezte magát a hit tisztaságának nagyon kemény megvédése mellett (ezért kapta később a Vatikánban a „Panzerkardinal” becenevet). Folyamatos teológiai munkássága során a Hittani Kongregáció prefektusává való kinevezése után II. János Pál pápához is igen közel került. A személyes barátságon túl a közös teológiai gondolkodásmód is összekötötte őket. Rendszeresen folytattak kötetlen teológiai eszmecserét is a

hivatalos kapcsolatokon túl. A pápai dokumentumok megfogalmazásában lényeges szerepet játszott. A Hittani Kongregáció élén állva pedig számos más dokumentumot is közzétett. Ratzinger bíboros közismert volt a katolikus hit egyértelmű, tiszta és világos, ugyanakkor kompromisszummentes kifejtéséről, hirdetéséről és megvédéséről.

A Püspöki Szinódus V. általános gyűlésén (1980) előadója volt a következő témának: „A keresztény család feladatai a jelen világban”. A VI. szinódusi gyűlésen pedig (1983) delegált elnök volt: „Kiengesztelődés és bűnbánat az Egyház küldetésében”.

3. Püspök és bíboros

Joseph Ratzinger 1977. március 25-én münchen-freisingi érsekké nevezte ki. Így nyolcvan esztendő után az első lett, aki egyházmegyei papként került a főpásztori székre. Majd ugyanezen év június 27-én bíborossá nevezte ki VI. Pál pápa a S. Maria Consolatrice al Tirburtino titulusra, majd 1993. április 5-én a Suburbicaria di Velletri-Segni, valamint 2002. november 30-án a Suburbicaria di Ostia címtemplomokra. Főpásztori jelmondatául ezt választotta: *Cooperatores veritatis* (Az igazság munkatársai – 3Jn 8), amit pápaként is megtartott. Még ugyanebben az esztendőben a regensburgi egyetem tiszteletbeli professzorává választották.

A bíborost 1981. november 25-én II. János Pál a Hittani Kongregáció prefektusává nevezte ki. Ezzel egyidejűleg a Nemzetközi Teológiai Bizottság és a Pápai Biblikus Bizottság elnöke is lett. Majd 1986 és 1992 között a Katolikus Egyház Katekizmusát összeállító pápai bizottság elnöki teendőit is ellátta.

Joseph Ratzinger 1998. november 6-án a Bíborosi Kollégium vice-dékánja lett, majd pedig II. János Pápa megerősítette 2002. november 30-án annak a választásnak az eredményét, melyet a püspöki rangban lévő bíborosok végeztek: így a Bíborosi Kollégium dékánja lett.

4. Vatikáni tisztségei

Az eddigiekben említettekén túl a következő bizottságok tagja volt Ratzinger bíboros:

- Az Államtitkárság II. Szekciójának Tanácsa;
- A kongregációkban:
 - A Keleti Egyházak Kongregációja;

- Az Istentiszteleti és Szentségi Kongregáció;
- A Püspöki Kongregáció;
- A Hitterjesztési Kongregáció;
- A Keresztény Nevelés Kongregációja;
- A Pápai tanácsokban:
 - A Keresztények Egysége Pápai Tanácsa;
 - A Kultúra Pápai Tanácsa;
- Pápai Bizottságokban:
 - A Latin Amerikáért Pápai Bizottság;
 - Az „Ecclesia Dei” Pápai Bizottság.

5. Magyarul megjelent művei

A keresztény hit – Gondolatok az Apostoli Hitvallás nyomán, Bécs (Opus Mistici Corporis), 1976. Második kiadásban: 1983.

A mustármag reménye, Kismarton (Prugg Verlag), 1979.

„A keresztény testvériség”, in *A szeretetről*, Budapest (Vigilia Kiadó), 1987.

„Beszélgetés a hitről Vittorio Messorival”, Budapest (Vigilia Kiadó), 1990.

„Krisztusra tekintve – A hit, a remény és a szeretet gyakorlása”, Budapest (Vigilia Kiadó), 1993.

Bevezetés a katolikus egyház katekizmusába, Budapest (Ecclesia Kiadó), 1994. (Cristoph Schönborn bíborossal együtt)

A remény forrásai – Gondolatok az üdvtörténet nagy ünnepeiről, Budapest (Ecclesia Kiadó), 1997.

A föld sója – Kereszténység és a Katolikus Egyház az ezredfordulón (interjúkötet), Budapest (Szent István Társulat), 1997.

A liturgia szelleme, Budapest (Szent István Társulat), 2002.

A keresztény erkölcs alapelvei, Budapest (L'Hartmann Kiadó), 2002. (Heinz Schürmannal és Hans Urs von Balthasarral együtt)

Isten és a világ – Hit és élet korunkban (interjúkötet), Budapest (Szent István Társulat), 2004.

6. A negyedik bajor pápa

A pápák sorában Joseph Ratzinger a negyedik, aki bajorként lett Szent Péter utóda. Német területről eddig összesen hét pápát választottak, ő a nyolcadik, mégpedig kilencszázötven év után.

Elődei

V. *Gergely* – A 138. pápa volt. – Sassonia-ban született. 996. május 3-án választották meg, és 996. február 18-án halt meg. Arra kényyszerült, hogy Pavia-ba meneküljön, mivel Crescencius kinevezte XVII. Jánost ellenpápanak, aki csaknem egy évig uralkodott. Gergely vezette be a halottakról való megemlékezést. Szent Lucilla holttestét áthelyezte Rómában a Santa Maria in Nuova templomba.

II. *Kelemen* – A 149. pápa volt. – Sassonia-ban született. 1046. december 25-én választották meg, és 1047. október 9-én halt meg. A grófi püspökök felerősödött hatalma ellen kellett küzdenie, a vazallusokkal folytatott keserű harc következtében. A milánói Aribetrius püspök ellenállását sikerült megtörnie. Németországban szentté avatta a magyar Viborata vértanút.

II. *Damazusz* – A 151. pápa volt. – Baviera-ban született. 1048. július 17-én választották meg, és 1048. augusztus 9-én halt meg. III. Henrik német császár akaratából helyettesítette IX. Benedeket (az elődjét), miután a lioni Aliard püspök visszautasította a tiarát. Palesztrinába vonult vissza, ahol meghalt.

IX. *Leó* – A 152. pápa volt. – Lorena-ban született. 1049. március 12-én választották meg, és 1054. április 18-án halt meg. Szabadon választotta meg a római papság és nép. Rómába érkezve, teljesen meztelesen kívánt bevonulni a teljes alázat jeleként. Kiközösítette Keruláriosz Mihályt, amivel létrejött a keleti és nyugati Egyház közötti szakadás.

II. *Viktor* – A 153. pápa volt. – Baviera-ban született. 1055. április 16-án választották meg, és 1057. június 28-án halt meg. Egy évnyi széküresedés után választották meg. III. Henrik császárt megáldotta a halálos ágyán. Elődje normáit követve folytatta az Egyház felvirágztatásának irányvonalát.

IX. *István* – A 154. pápa volt. – Lorena-ban született. 1057. augusztus 3-án választották meg, és 1058. március 29-én halt meg. Rögtön a megválasztás után nekilátott annak, hogy a papság erkölcsi színvonalát felemelje. Híres és kiemelkedő tanácsadókkal vette magát körül, akik politikailag támogatták. Megtiltotta a rokonok házasságát.

VI. *Adorján* – A 218. pápa volt. – A németalföldi Utrecht-ben született. 1522. augusztus 31-én választották meg akarata ellenére, mikor Tortona püspöke volt. 1523. szeptember 14-én halt meg. Folytonos harcot folytatott az Egyházra támadókkal és a törökökkel, bár nem sok

eredményel.